

Festő a világ közepén

Könyvbemutató beszélgetés Somogyi Győző grafikus-festőművésszel és Takács Gábor művészettörténésszel

▼ **TÓTH IDA:** A most bemutatandó könyv* bizonyára a gyönyörű dolgok között is az egyik leg-szebb. Amikor kinyitottam, elsősre az előzéklapnál tovább nem is jutottam, mert megfogott, hogy olyan kifejezéseket, címkéket látok, amelyek egymásnak szöges ellentétei. Néhány ezekből: álnaiv; valóságfeltáró; végletekig torzító, zavarba ejtően realista; szívmeleg; gunyoros; érzelmes; groteszk; dokumentatív. Látjuk, hogy van itt minden, és mindennek az ellenkezője is. Az első kérdésem Takács Gáborhoz, a művészettörténészhez szól: hogyan közelítettél ezekhez a címkékhez, minősítésekhez, értékelésekhez, amikor a monográfia írásába belekezdted?

✓ **TAKÁCS GÁBOR:** Ez a lista, amely az előzékben olvasható, úgy kezdett gyarapodni, hogy feldolgoztam azt a több száz cikket, ami az évtizedek során Győzőről született. Belefutottam hihetetlen jó értékelésekbe, csodálatos aranyköpéseket találtam, amelyeket kritikusok, művészettörténészek vagy akár újságírók, riporterek fogalmaztak meg. Ezekben sokszor valóban homlokegyenest ellenkező címkék ragasztódtak az életműre vagy annak egyes elemeire, egyes korszakaira. Más szavakat is kiemelve: ezen a listán egymás mellett szerepel, hogy posztmodern, és hogy premodern. Azon túl, hogy ez művészettörténeti, szakmai vitának tűnik, valójában szerintem a dolog lényegét érinti. Ugyanis itt egy olyan életművel találkozhatunk ebben a kötetben – és találkozhatunk most életben is a művésszel –, amely életmű nem fogható meg igazán azon hagyományos kategóriák mentén, amikkel a művészettörténészek címkézni szeretnek. Ha ezekkel próbálkozunk, valószínű, inkább félreértjük az életművet, semmint megértenénk. Amitől ez nagyon izgalmas feladat volt számomra – azon túl, hogy másfél évtizedes barátság is fűz Somogyi Győzőhöz –, az az volt, hogy mi a titka, s hogy írható le az egyedisége és a minősége ennek az életműnek. Azt mindenki látja, aki találkozik Győző grafikaival, festményeivel, bármelyik korszakban született műveivel, hogy itt valami kiemelkedő minőségéről van szó. Hadd idézzek egy kilencvenes évek eleji értékelést egy olyan szerzőtől, aki Győző világlágával, nézetével enyhén szólva nem rokonszenvezett. Valahogy így fogalmazott: az a baj, hogy ez a Somogyi Győző átkozottul tehetséges fickó. – Ezek valóban olyan művek, amelyek mellett nem lehet úgy elmenni, hogy valamilyen reakciót ne váltanának ki belőlünk. Lehet, hogy negatív reakciót, lehet, hogy pozitívát, de mindenképpen érezzük a minőséget.

Nagyon furcsa dolog, hogy Győzőről idáig nem született monográfia. Kismonográfia igen a nyolcvanas években, amely odáig nagyon tisztességesen feldolgozta az életmű egyes szakaszait; föltette azokat a kérdéseket, amik a későbbiekre vonatkoztak – vagy megválaszolódtak azóta, vagy nem –, de hát ez még túl korán született. Én magam nagyon fontos feladatnak éreztem, hogy megpróbáljam egy olyan csodálatos pillanatban feldolgozni ezt az életművet, amikor a művész tud közvetlenül segíteni. Segíteni abban, hogy megkeresse akár az életére vonatkozó dokumentumokat, akár a műveit; elmondja az egyes művek keletkezéstörténetét; kit, mit ábrázolnak stb. Szerencsés pillanat volt azért is, mert az életmű olyan szakaszában történt ez az összegző értékelés, amikor már nem kellett azzal számolni, hogy a folytatásban valami gyökeresen más következne.

* A nagymonográfia (TAKÁCS GÁBOR, *Festő a világ közepén. Somogyi Győző élete és művészete*, Magyar Napló Kiadó – Írott Szó Alapítvány, 2025) első könyvbemutatóján (Salföld, Faluház, 2025. augusztus 23.) lezajlott beszélgetés szerkesztett változata.

▼ **Elöljáróban írod, hogy Győző – életmódjának köszönhetően – hamar legendás alakká vált, de éppen a legendák szorították háttérbe munkáinak művészeti szempontú elemzését. Szerzőként hasonló kérdés előtt álltál: az életműből és az életútból milyen arányokat mutatsz be? Egyáltalán: elképzelhető-e Győző életművéről úgy beszélni, hogy az életútját nem tárgyaljuk?**

✔ Ad absurdum elképzelhető. Volt olyan kritikus, aki eleve abból indult ki, hogy engem nem érdekelnek az életmozzanatok; nem érdekelnek a rackák, a huszártörténetek, és így tovább. Ezt én elfogadhatatlan hozzáállásnak érzem. Ha azt mondom, hogy az életével, világával nem foglalkozom, elzárom magam a megértéstől. Ugyanakkor valóban nagy feladat volt – ezt érzékelteti a kérdésed –, hogy hogyan tudjuk a műre, a művészetre irányítani a fókuszot ahelyett, hogy a legendák és az olyan csodálatos mozzanatok kötnének le bennünket, mint egy Balassi Bálint-napi viadal vagy a Győző udvarában az állatok, egyáltalán az a paraszti gazdaság, amit ő működtet. Ott volt Mari számár, akiről többször nyilatkozta, hogy a legjobb marketingmenedzsere volt a nyolcvanas években: egymást érték a riportfilmek, tudósítások, ahol erre a regényes világra helyeződött a hangsúly, sok esetben háttérbe szorítva azt a hírt, hogy itt mégiscsak egy képzőművész él és alkot.

▼ **Győzőhöz fordulva szeretném felidézni azt a pillanatot, amikor négyéves korodban elkaptad a skarlátot, és elkülönítettek egy szobába. Édesanyád papírt, ceruzát, ollót adott, s valahol itt kezdődhetett, hogy ha baj van, mit csinál Győző: rajzol. Azóta ez az életstratégiád? Szereted azt állítani magadról, hogy ösztönös művész vagy. Ugyanakkor a tudatosság is nyilvánvaló, például a környezeted kialakításában. Modelljeid a most is körülöttünk szaladgáló kutyák, a rackák és a lovak. Te tartod fenn ezt a világot, de ők is segítik a művészetedet. Ökológikus gondolkodás határozza meg az életformádat. Hol van tehát a tudatosság határa, és hol, miben jelenik meg az ösztönösség?**

✔ SOMOGYI GYŐZŐ: Az előző, elejtett kérdésedre azt mondom, hogy akkor is rajzoló, ha nincs baj. Kényszeres tevékenységemmé vált a rajzolás és festés. – Az életpálya felépítése az Dalmával kettőnk közös munkája. Mögötte ott van egy világnézet, a keresztény katolikus vallás, amire az egész alapozódik. Nem azt jelenti, hogy reggeltől estig erről beszélünk, de ez az alapja a törekvéseinknek: az életmód kialakítása, az állatok tartása, közösségképzés stb. Ez a része olyan értelemben tudatos, hogy tudom, miért építkecskeólat, miért alapítok huszárcsapatot, de maga a művészi tevékenység, a rajzolás és a festés mintegy félálomban történik. A kezem mozgat. Ha elkezdek gondolkozni és akarni valamit, az nem lesz jó. Úgy érzem, hogy valaki mozgatja a kezemet; rá kell bíznom magamat. Ha énnekem gondolataim támadnak, akkor kudarc. Nagyon sok művész programművész, tudja, mit akar csinálni. Megtervezi a képet, vázlatot csinál, s akkor megalkotja. Nálam ez úgy van, hogy leteszek egy pontot – nem is én, hanem a kezem –, firkálásnak indul; nem tudom, mi lesz, és esetleg életem legjobb grafikája jön ki belőle egy-két hét múlva. Erre mondják azt, hogy ösztönös, tudattalan és félálomszerű. Ezt a félálomszerű állapotot nevezném én ihletnek, ami a művész számára a legkedvezőbb lelkiállapot. Begörcsölt, tudatos lelkiállapot vagy valami harcos kín megöli a művészetet.

▼ **Témaválasztásod, lokálpatriotizmusod megint csak tudatosságra vall, hiszen egyháztörténészként kutattál, sok téma foglalkoztatott, de volt egy pont, amikor azt mondtad, elég, ezt folytassa más, írja meg a görög tudós. Elengeded, mert a hazai témákkal akartál foglalkozni.**

✔ Maga az élet szorított rá. Én legszívesebben egyszerre száz dolgot csinálnék, de rájöttem, hogy az élet is rövid, a nap is rövid; nem lehetek egyszerre történettudós, profi parasztgazda lótenyésztéssel stb. A művészeti főiskolára nem vettek föl, de hogy elvégezhettem a teológiát, azért végtelenül hálás vagyok; abból hihetetlen sokat profitáltak a kezeim. Bizonyos dolgokról le kellett mondani, s végül mostanra, már öregkoromra a rajzolás és festés maradt. Ez mutatja, hogy nekem a rajzolás és festés a dolgok gyökere négyéves korom óta. A többit mind elengedtem.

▼ **Arra is több helyen utalsz, hogy nyomdászszemmel látod a világot. Ezt hogy érted? Évekig a Kossuth Nyomdában dolgoztál...**

✓ Igen, négy évig dolgoztam segéd munkásként, szakmunkásként a nyomdában. Ott tanultam ki mindent, a sokszorosítást: olyan eredetit kell létrehozni, ami utána nyomdával sokszorosítható. Ez pedig úgy működik, hogy vagy fehér, vagy fekete. Vagy nyomóforma, vagy üres papír. Az elmosódott, vázaltszerű, skiccszerű rajzolás nem lehet sokszorosítani. Ez rákényszerített arra, hogy ami pontot egyszer lerakok tussal hófehér papírra, ott radírozás (ahogy általában), maszatolás nincs. Azt tovább lehet építeni, esetleg egy pacnival letakarni... Ugyanez van a festészetben: ha lerakok egy kéket, abból már sárga soha nem lesz. Ezek a nyomdász-alapelvek irányítanak engem például a kép felépítésében. Tehát nem tervezem meg, hogy milyen szín legyen, hanem a lerakott első szín szinte diktálja a következőt. Ez az egyik, a másik pedig a sokszorosítás szenvedélye. A nyomdász imádja azt, hogy százával dőlnek ki a művei a gépből. Én végül is propagandista vagyok; szeretném azokat az értékeket, amikben hiszek, az egész emberiségnek szétteríteni. Aztán kiderült, hogy nem úgy van, mert nincs annyira igény az igére, de ez mindvégig mozgatótt.

✓ TAKÁCS GÁBOR: Ehhez én két dolgot tennék hozzá. Ha megnézzük ezt a festményt, amelyik előtt most beszélgetünk, itt is világos, erős kontúrokat látunk. Meddig van ilyen szín, aztán más szín – ez szintén a nyomdász gondolkodásmód következménye. A másik megjegyzésem pedig, ami a sokszorosítást, a propagandát illeti: közülünk talán mindenki ismeri a Káli Híradó című – szerintem sajtótörténeti jelentőségű – orgánumot, tekintve, hogy egy személy készíti négy évtizede havi rendszerességgel. Egy személy írja, rajzolja és helyezi el benne azokat az információkat, üzeneteket, amelyeknek a hatóköre egy kis térség, egy közösség, amely egy kis térséghez kötődik, s nemcsak egyszerű lakosként, hanem felelősséget is érezve e kistáj iránt. Tehát célját tekintve is propagandaművészetről van szó. (Jól kell értenünk!) Nem a pusztá gyönyörködtetés végett ír vagy rajzol, hanem azért, mert határozott célja van: a körülötte lévő szűkebb világon változtatni – olyan irányban, amelyet ő jónak érez. Az újság mindig propagandaeszköz – ez is az. S hogy egy ember készíti a maga eszközeivel, ezért merem állítani, hogy a Káli Híradó sajtótörténeti kuriózum. S ennél a pontnál válthatunk át arra a kérdésre, hogy miért az a címe a kötetnek, hogy *Festő a világ közepén*. Az egyik kézenfekvő magyarázat az az idézet tőled, ami szerepel is a kötet elején, hogy a juhász világnézete a helyes, aki leszúrja botját a pusztá közepén, ráteszi kalapját, és azt mondja: itt a világ közepe. Tehát nem azt kell néznünk, hogy most éppen Párizsban vagy New Yorkban készül a művészet szempontjából központi jelentőségű koresemény vagy koráramlat, hanem a magunk helyén magunknak kell megteremteni azt, ami kulcsfontosságú lesz. De van egy másik olvasata is ennek a címadásnak: a művésznek nem azt a szerepet kell magára vennie, amit az utóbbi száz, százötven évben, tehát a modern művészet megjelenése óta, sőt talán már a romantika óta általánosan így nevezhetünk, hogy a művész egy zseni. Zseni, aki a műterem csendjében, esetleg más művészekkel vitát, diskurzust folytatva építi életművét, fejt ki gondolatait, annak vizuális megjelenítését. Nem, ellenkezőleg: a művész a közösségnek fontos alkotó tagja. Fontos, mert munkája szükséges a közösség számára. Ő az, aki látványban tudja változtatni, emelni a körülöttük lévő világot. Azoknak az embereknek, akik birtokolják az ő műveit, a saját életterületüket láthatják bennük; övék a birtok, a ház, az adott térségben laknak; akár egy családtagjuk portréját vagy egy huszárviadalnak a képét láthatjuk, amelyben részt vett az az ember, aki hazaviszi azt a festményt. Tehát a műhöz való viszonyunk, a műnek a szerepe egészen más akkor, ha a művész bele próbál helyezkedni a világ közepébe, a maga világának a közepébe, nem pedig egy ilyen váteszként kivonul abból, és próbálja a jövőt építeni valakik számára, a kiválasztott kevesek számára, hanem funkciókat tölt be. Ennyiben kapcsolódik a propagandaszerep és a könyv címadása. Művészettörténészként ez volt a hihetetlen izgalmas kérdésfeltevés, izgalmas folyamat a számomra, ahogy ezt különböző művészi eszközök elemzése révén megpróbáltam alátámasztani.

✓ A könyv egyik erényének tartom, hogy rámutat a grafikák és a tojástempera-festmények közötti folytonosságra. Ezek a munkák nem állnak ellentétben egymással, hiszen Győző

sokszor egy időben dolgozik több műfajban, fest és rajzol. Hogyan, milyen formában mutatkozik meg a folytonosság az életműben?

✓ Ha valaki, aki úgy gondolja, hogy ismeri Győző művészetét, átlapozza a könyv első fejezetét, valószínűleg meg fog lepődni azon, hogy milyen sok színes munkával találkozik már a hatvanas évekből is. Mert készültek zsírkrétával vagy inkább olajpasztellel rajzolt színpompás portrék, tájak, életképek, akár absztrakt színpróbálkozások. Készült néhány olyan színes színtanyomat, ahol ezeknek a színes rajzoknak a felhasználásával próbált sokszorosítani ez a propagandaművész. Készültek olyan térképek, szemléltető ábrák, amiket még a hatvanas évek végén rajzolt a frissen végzett káplán, aki az evangéliumi igehirdetés szolgálatába próbálta állítani a művészetet. Ennek jegyében készített olyan kis ábrákat, akár egyháztörténeti témájú rajzokat, Krisztus-ábrázolásokat, amelyeket egy szeminárium, egy hittankör számára, vagy akár azzal a szándékkal készített, hogy egy szöveget és képet egyaránt tartalmazó tankönyv jöjjön létre belőlük. Tehát a színek világa mindig nagyon erősen jelen volt Győző munkásságában, s hogy miként tisztult, változott a világlátása – színlátása! –, erről talán majd beszélni fog. S természetesen a fehér papírra vetett fekete vonal is elkíséri őt mind a mai napig.

✓ A kötet szépségére már utaltam a bevezetőben. Jó kézbe venni. A megvalósulás Ligetfalvi Zsolt munkáját is dicséri.

✓ Amikor erről a könyvről beszélünk, természetesen a grafikus, festőművész világáról van szó, s a könyvet én írtam, de az, hogy a kiadvány ilyen gyönyörű tárgyként jelenik meg, abban egy kitűnő grafikusnak, könyvtervezőnek van szerepe, akit Győző ajánlott, de úgy, hogy személyesen addig még nem találkoztak, hanem egy munkáját ismerte, és ez alapján javasolta nekem az együttműködést. Közel egy évet dolgoztunk együtt a könyv megvalósításán; kezdettől fogva úgy éreztem, hogy nagyon jól igyekszik ráhangolódni e különös művészi világra, megtalálni azokat a tipográfiai megoldásokat, tördelést, grafikai ötleteket kidolgozni, megtalálni azt a papírt, azt a kötészvázat, egyáltalán azt a megjelenítést, amitől ez a könyv nemcsak tartalmában, a benne szereplő reprodukciókban idézi Somogyi Győző világát, hanem pusztán megjelenésével, tárgyi mivoltával is. A borító anyaga a festővászon textúráját adja vissza egy kicsit. A papír olyan papír, amely nem nagyon fényes, hogy ne csillogjanak a reprodukciók, ugyanakkor nem is annyira matt, hogy a színek ne jöjjenek ki rajta. Hosszan lehetne sorolni, de a lényeg az, hogy Zsolt közel egy éven keresztül a nyomdai gépindításig, s még azon túl is, szívében viselte a könyv sorsát. Mindenkinek kívánom, hogy ha könyvet készít, akkor egy ilyen remek szakemberrel dolgozhasson együtt.

✓ A kötet képileg egyszerre játékos és filozofikus. Különböző pontjain váratlanul tűnnek fel rackák. A bárány – az Isten báránya szimbólumon túl – miért olyan emblematis, meghatározó a művészetekben?

✓ SOMOGYI GYŐZŐ: 1972-ben egy nyugat-európai autóstópos út során három hónapot Párizsban éltem; hozzám vágta egy ösztöndíjat, úgymond, menekült művészek számára. Minden megvolt: lakás, ingyen ebéd, és fölmerült, hogy esetleg ott maradjak. Egy hokedlin ülve ott kezdtem el tussal rajzolni; magam sem vettem észre, hogy racka juhot rajzolok – addig még nem is láttam racka juhot élőben –, és azt mondtam, hogy azonnal haza kell jönnöm. Azóta már egy egész rackanyájunk van. A racka juh egész életünket végigkíséri.

✓ Az utazás is meghatározó? Görögországban például a színekre találtál rá, bár a színekről szólva azt is elmondod, hogy azok Dalma szőtteseiből valók. Hogyan kapcsolódik egymáshoz ez a két színélmény?

✓ Szinte kéz a kézben; Dalma előbb kezdett szőni, mint én színeseket festeni. A szőttes maga is színre bontott; nyomdászésszel tehát nincs összekeverve a kék meg a sárga vonal, hanem egymás mellett vannak, és ettől lüktetésnek hatnak. Ugyanez az elve ennek a foltszerű festésnek is: ami kék, az kék, ami sárga, az sárga, és a többi (árnyalat)szín az ember fejében jön létre. Tehát nem keverem én a palettán vagy a vásznon soha, hanem megfelelő arányban egymás mellé téve – ugyanúgy, mint a szőttesen – az egész kép adja vissza a színeket. Görögország azért volt döntő, mert én Budapesten éltem abban az időben, ráadásul Csepelen, ahol külső

gyári környezet, füst, köd, szürkeség... Igazában ott csak a fekete-fehérben voltam otthon. Fesztettem én színesekeket is abban az időben, de azok nem voltak még olyan tiszta és bátor színek. Görögországban láttam, hogy a tenger tintakék, a szikla az olyan fehér, hogy szinte vakít, és így tovább. S én azt mondtam, hogy Magyarországon is ugyanaz az ég van, az a nap süt. Salföldön teremtsünk meg egy kis Görögországot. Megél a kecske, a juh, a szamár, jó bor is van, nem kell nekünk Görögországba menni.

▼ **Gábor, a rekonstrukciót kulcsfogalomként említed a könyvben. Meddig érdemes visszanyúl-
ni – egészen a Paradicsomig? Mit érdemes helyreállítani egyéni és közösségi szinten?**

✔ **TAKÁCS GÁBOR:** Válaszomban először a hadtörténeti rekonstrukcióra utalok. Győző életre akarja kelteni – és sikeresen, könyvek tucatjaiban! – a magyar hadviseletek évszázadait. Életmódjával, a paraszti gazdálkodásával megint csak olyan életformát, olyan világot próbál rekonstruálni, amely már akkor, amikor ők Salföldre kerültek a hetvenes években, a kommunista településpolitika által halálra ítélt életforma volt. Rekonstruálja azokat a gyönyörű házformákat és vakolatdíszeket, amelyek erre a térségre jellemzőek. Ez a gyakorlati oldala a tevékenységének, de rekonstruál a művészetben is, hiszen a tojástempera az a technika, amely a középkor évszázadaiban uralkodó volt, és azóta is nagyon sokan használták a képzőművészetben. S talán a legfontosabb rekonstrukció – már érintettem egy korábbi gondolatnál – az, ahogy a művészetben a saját funkcióját tekinti. Tehát ha a művész dolga az, hogy a világ közepén álljon, és valós igényeknek feleljen meg, tényleges feladatokat lásson el, akkor ez is rekonstrukció. Hiszen a modern művészet megjelenéséig ez volt a művész feladata. A barokk korban és az azt megelőző évszázadokban a művész alapvetően megrendelésre dolgozott. Elkészítette emberek vagy családok portréit; megrendelésre készített oltárképet, amelyre akár a donátorok arcát is megfestette. Megrendelésre készítette el egy-egy birtoknak, háznak, kastélynak vagy éppen lónak, kutyának a képét, és megrendelésre készített nagyon komoly ciklusokat, amelyek Somogyi Győző életművének is a gerincét alkotják. Gondoljunk a száz magyar hős portrégalériájára, a magyar királyok vagy a magyar szentek arcképcsarnokára, amelyek mind egyfajta ikonosztázként értelmezhetők. Éppen ezért ezekből nem egy-egy portré „ütős”, hanem például a magyar királyok sora együttesen adja ki az ezeréves királyság eszméjét. Ha kiragadunk belőle egyet, természetesen van bizonyos esztétikai-történeti jelentősége, mégis ezeket együtt kell szemlélni ahhoz, hogy ikonosztázként – világi ikonosztázként – az üzenet átjöjjön. Ezért volt különösen megbocsáthatatlan az a hozzáállás, amikor 1996-ban a *Száz magyar hős* első kiállításakor az adott múzeum igazgatója úgy döntött, hogy ő nem vállalja azt a nyolcat, akik a Horthy-korszakban voltak hősök, hanem eltávolítja őket. Hiszen nemcsak arról van szó, hogy a művészi szabadságot sértette meg, hanem egy olyan műbe nyúlt bele, amely a részek összeadásán túl egy teljesen koherens együttes mondanivalóval is rendelkezett.

Ami pedig a magyar szentek arcképcsarnokát illeti: a 17. század vége óta ez az első olyan komolyabb próbálkozás a magyar művészetben, amikor az Árpád-házhoz, tágabban Magyarországhoz kötődő szentek és boldogok teljes körű ábrázolására törekedett egy művész. Tette ezt úgy – és itt jön egy izgalmas csavar Győző életének és művének kutatásában –, hogy a színei, a kompozíciós megoldásai sokat merítettek a modern művészi irányzatokból. A könyvben felsorolok néhány olyan vizuális-szellemi rokonságot, amelyek megtalálhatók a fauves színeitől kezdve a pop-arton át a korábbi korszakok darabjaiban. Rengeteg olyan művészeti jelenség van – népies nyomatok; a különböző, a magas művészet alatt lévő vagy az alatt kezelt kategóriák –, amelyekhez az ő világa igazodik. Azzal együtt tehát, hogy felfogásában rekonstruál egy több száz évvel korábban jellemző művészetfogalmat és magatartást, esztétikailag rengeteget merít a 20. század művészetéből. Nézzük meg azokat a kompozícióit, csataképeit, ahol a kép szélével ketté vannak vágva a lovas alakok, ahol a huszárok kifele hadakoznak. Nem egy barokk kompozíciót látunk, ahol minden teljesen megkomponált. Nem; nála sokszor teljesen spontán épülnek föl a művek, és igen, a modern művészetben teljesen elfogadott kivágásos, kihagyásos és egyéb kompozíciós technikák rendszeresen visszaköszönnek a műveiben.

▼ Ráadásul a képkeretet is maga csinálja, és a téma sokszor a kereten folytatódik. Gondolok itt a *Lepke* című csendéletre.

▼ A szecesszióban tömegesen látunk arra példát, hogy a művész által megtervezett keretet ő maga meg is valósítja, és azóta is sokan belekomponálják a műbe. Ugyanakkor a mai korban jellemző, hogy egyáltalán nincs is keret. Az, hogy a keret egyszerre elválaszt és nincs jelen, az izgalmas keveréke a réginek és a modernnek.

▼ Győző ragaszkodik hozzá, hogy a grafikáinak nincs kerete. Azt mondja, két üveglap közé kell tenni, úgy kerüljön a fehér falra.

▼ Igen, és sokszor nem is tudjuk megmondani, hogy egy grafikai lapon hol ér véget a nyomat. A kollégáim, akik katalógusokat készítenek, a hajukat tépik, amikor meg kell mérni, hogy hány-szor hány centis egy ilyen nyomat vagy rajz. Mert nem lehet tudni, hogy a fehér hol ér véget; a fehér meddig a kép fehérje, és honnan a lap fehérje. Erre van az a sorvezető, hogy a fekete és fehér egyensúlyban legyen: nagyjából odáig tart a kép fehérje, ameddig akkora foltot képez, mint a kép feketéje.

▼ SOMOGYI GYŐZŐ: Most a végén – borkóstolás előtt – szeretnék köszönetet mondani minden vendégnek, jelen lévő gyűjtőnek és mecénásnak. Én a középkori magatartást igyekeztem követni mindig: a műveimmel szolgálni. Személyesen valakinek készül a kép: vagy a feleségemnek, vagy a megrendelőnek; a nemzetnek vagy a katolikus egyháznak, de mindenképpen szolgálni akarok vele. Érdekes, hogy ez visszhangra talál az emberekben. Most már, hogy az életem nagyjából lezajlott, elmondhatom, hogy énnekem nincsenek falnak támasztott, eladhatatlan vásznaim otthon, mint sajnos sok szegény, kiváló, öreg kollégámnak. Összhang van a megrendelő, illetve gyűjtő és a művész között. Kölcsönösen ihletik egymást, ami nem egy modern állapot. Ez is rekonstrukciós alaphelyzet valóban, ami végigkísérte az életünket és művünket.

Lejegyezte és szerkesztette: Kapiller Ferenc

**SOMOGYI GYŐZŐ, Fa, 1972–74, olajpasztell, papír, 252x355 mm (magántulajdon, családi archívum);
Krisztus kigúnyolása (Színvázlat), 1972–74, olajpasztell, papír, 210x300 mm (magántulajdon, családi archívum)**

SOMOGYI GYŐZŐ, Nő labdával és írógéppel, 1972–73, olajpasztell, papír, 613x432 mm
(magántulajdon, családi archívum)

SOMOGYI GYŐZŐ, Zenész, 1973–74, olajpasztell, papír, 500x323 mm
(magántulajdon, családi archívum)

SOMOGYI GYŐZŐ, Salföldi dombok, 1975, tojástempera, farostlemez, 50x110 cm
(Fábián Gusztáv tulajdona, Somogyi Márk fotója)

SOMOGYI GYŐZŐ, Béke királynője, 1979, tojástempera, farostlemez, 75x180 cm
(Herman Ottó Múzeum, Somogyi Márk fotója)

SOMOGYI GYÖZÖ, Nyári jelenet, 1977, tojástempera, farostlemez, 80x50 cm (magántulajdon, Somogyi Márk fotója)

SOMOGYI GYŐZŐ, Pécsi vásár, tojástempera, farostlemez, 60x100 cm
(Völgyi-Skonda Gyűjtemény, Haris László fotója)

SOMOGYI GYŐZŐ, Oea, 1980, tojástempera, vászon, 50x100 cm
(Völgyi-Skonda Gyűjtemény, Haris László fotója)

SOMOGYI GYÖZÖ, Fa Mikonoszon, 1982, tojástempera, vászon, 70x50 cm (magántulajdon, Somogyi Márk fotója)

SOMOGYI GYÖZÖ, Korányi Dalma virággal és macskával, 1989, tojástempere, vászon, 80x50 cm (Somogyi Márk fotója)

**SOMOGYI GYŐZŐ, Önarckép, 1989, tojástempera, farost, 70x50 cm
(magántulajdon, Somogyi Márk fotója)**

**SOMOGYI GYŐZŐ, Somogyi György családja, 1988, tojástempera, vászon, 70x50 cm
(Laczkó Dezső Múzeum, Veszprém, Somogyi Márk fotója)**

SOMOGYI GYŐZŐ, Lugas, 2006, tojástempera, vászon, 50x70 cm (Ráczki János gyűjteménye, Somogyi Márk fotója);
 „Kis” Salföld, 1990, tojástempera, vászon, 60x100 cm (magántulajdon, Somogyi Márk fotója)

**SOMOGYI GYŐZŐ, Bethlen Gábor, 1992, tojástempera, vászon, 95x195 cm
(Laczkó Dezső Múzeum, Veszprém, Somogyi Márk fotója)**

**SOMOGYI GYŐZŐ, Honvédtábornokok, 1987, tojástempera, vászon, 85x124,5 cm
(magántulajdon, Somogyi Márk fotója)**

**SOMOGYI GYŐZŐ, Ádám és Éva, 1985, tojástempera, farost, 70x50 cm (magántulajdon);
Káli Tóth Borbála és Borzák Miklós 1914-ben, 2005, tojástempera, vászon, 70x50 cm;
Szent Ferenc, 2000, tojástempera, vászon, 70x50 cm (magántulajdon);
Zászlókereszt, 1987, tojástempera, vászon, 80x60 cm (magántulajdon)
Somogyi Márk fotói**